දළදා පෙරහැර

1

ඇසළ මාසයෙහි (ජුලි-අගෝස්තු) දිවයිනේ ප්‍රධාන විහාරස්ථාන කිහිපයක් මුල් කොට ගෙන පැවැත්වෙන අලංකාර පෙරහැර දේශීය ජනයාගේ මෙන් ම විදේශිකයන්ගේ ද ආකර්ෂණයට ලක් වූ දේශීය සංස්කෘතිකාංගයකි. මහනුවර මෙන් ම අලුත්නුවර, නවගමුව, දෙවුන්දර, රත්නපුරය, කතරගම ආදි ස්ථානවල ඇසළ පෙරහැර පැවැත්වුණ ද ඉතා උත්කර්ෂයෙන් ඇසළ පෙරහැර පැවැත්වෙන්නේ මහනුවර දළදා මාලිගාව ආශ්‍රිතව ය.

පරම්පරානුගතව පැවතෙන නර්තන, වාදන හා රංගන අංග රාශියකින් හා ඉපැරණි චාරිත්‍රවලින් සමන්විත මේ පෙරහැර ශ්‍රී ලාංකේය අනන්‍යතාව පිළිබිඹු කරන උත්සවයක් ලෙස සැලකෙයි. අපේ ඇසළ පෙරහැර පැරණි ඉන්දියාවේ පැවති ආෂාඪ උත්සව හෙවත් ඇසළ කෙළියේ පරිණාමයෙන් ඇති වූවක් සේ පිළිගැනේ. මහනුවර ඇසළ පෙරහැර වර්තමාන මුහුණුවර ගෙන ඇත්තේ කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජ සමයෙහි පටන් බව පෙනේ. විවිධ ප්‍රදේශවල ඇසළ පෙරහැර පැවැත්වෙනුයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශයට අධිපති සේ සැලකෙන දෙවියකු මුල් කර ගනිමිනි. එහෙත් මහනුවර ඇසළ පෙරහැර දළදාව මුල් තැන්හි ලා පැවැත්වෙන බෞද්ධ මහෝත්සවයක් වන අතර එහෙත් එයට පරිවාර වශයෙන් විවිධ දෙවිවරුන් සම්බන්ධ කර ගැනීම සිදු කෙරේ. එහෙයින් දළදා පෙරහැර විවිධ ආගම් අතර සහජීවනය වර්ධනය කරන චාරිත්‍ර චාරිත්‍රවලින් සමන්විත වූවක් සේ අගය කළ හැකි ය. සිංහල විශ්වකෝෂයේ තුන්වන කාණ්ඩයේ ඇසළ පෙරහැර මැයෙන් වන ලිපිය ආශ්‍රයෙන් සම්පාදිත මේ පාඩම දළදා පෙරහැර පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමකි.

දළදා පෙරහැර ආරම්භ වූයේ කවදා ද යන්න පිළිබඳ නිශ්චිත නිගමනයක් දිය හැකි නො වේ. විජය ප්‍රමුඛ උතුරු ඉන්දියානු ආර්ය ජනයාගේ ආගමනය සමග දඹදිව පැවති ආෂාඪ උත්සවය මෙහි ද පැවැත්වීමට කටයුතු යෙදීම ඇසළ පෙරහැර ආරම්භ වීමට හේතු වූ බව මෙහි ආරම්භය සම්බන්ධ එක් අදහසකි. ඇසළ පෙරහැර, සුරාසුර යුද්ධයේ දී සුරයන් ජයග්‍රහණය ලැබීම සැමරීමට ආරම්භ වූ බවට ද මතයක් වෙයි. තවත් අදහසක් නම් වංකනාසික තිස්ස රජු (ක්‍රි.ව. 110-113) සමයෙහි සොළී ආක්‍රමණයේ දී පැහැර ගත් සිංහල සිරකරුවන් 12000ක් ද 12000ක් සොළී ජනයා ද පාත්‍රා ධාතුව ද සමග පත්තිනි දේවියගේ රන් සලඹ ආදි පූජ්‍ය වස්තු, ගජබා රජු විසින් නැවත සිරිලකට ගෙන ඒම සිහි කිරීමට ඇසළ පෙරහැර ආරම්භ වූ බව යි.

වර්තමාන මහනුවර ඇසළ පෙරහැරේ ආරම්භය ක්‍රි.ව. දහ අටවන සියවස මැද භාගයේ දී පමණ සිදු වන්නට ඇතැයි සැලකේ. ඊට ඇතුළත් වූයේ නාථ, කතරගම, විෂ්ණු, පත්තිනි යන සතර දේවාලයේ පෙරහැර පමණි. වැලිවිට සරණංකර සංඝරාජ හිමියන්ගේ අනුශාසනා පරිදි කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු (ක්‍රි.ව.1747-1782) විසින් එකී සතර පෙරහැරට දළදා මාලිගාවේ පෙරහැරක් ද එක් කිරීම හේතුවෙන් ඇසළ පෙරහැරට බෞද්ධ මුහුණුවරක් ලැබුණු සේ සැලකිය හැකි ය. ඒ අනුව වර්තමාන දළදා පෙරහැරේ ආරම්භය කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජ දවස සිදු වූ සේ සැලකීම යෝග්‍ය ය.

පැරණි දළදා පෙරහැර සංස්කෘතිකාංග ප්‍රදර්ශනයට වඩා රාජ්‍ය බලය පෙන්වීමේ අවස්ථාවක් වූ බව පැරණි වාර්තා පිරික්සීමේ දී පෙනී යන කරුණකි. එවකට ලංකාවේ ආණ්ඩුකාරවරයා වූ ශ්‍රීමත් එඩ්වඩ් බාන්ස්ගේ අවසරය පරිදි 1828 මැයි 29 දින පැවැත්වුණු දළදා පෙරහැර පිළිබඳ ලිඛිත විස්තරයට අනුව, පෙරහැර ආරම්භ වී ඇත්තේ යුද්ධාචාර මධ්‍යයේ ය.

"කාලතුවක්කු වෙඩි සහ කොඩිතුවක්කු විසිපහ ගණන් ගත නො හැකි තරම් මහත් ඝෝෂාවක් එදා පැවැත්තුවා ය. මෙයාකාර මහත් ගෞරවයෙන් කරඬුව වැඩමවා ගෙනැවිත් ඇතා ළඟ සිටිය පල්ලේගම්පහේ මහනිලමේ අතට උතුමාණන්වහන්සේගෙන් කරඬුව ලැබුණා ය. ඇතා පිට සිටිය මාතලේ දිසාපති මහත්මයා සහ උඩපළාතේ දිසා මහත්මයාත් විසින් රන්හිලිගේ අභ්‍යන්තරයට කරඬුව වැඩමවා ඇතා පිටින් බිමට බැහැපු තැන තේවාව භාණ්ඩ අරගත් සෑම රදලවරු විසින් ම උතුමාණන්වහන්සේට වැඩ සිටීමට තනා තිබුණ ප්‍රථම මණ්ඩපයට උතුමාණන්වහන්සේ කැඳවාගෙන ගොස් එහි පොරොත්තු කළා ය."

එකල අලි ඇතුන් පිරිවරා ගත් ප්‍රදේශීය නායකයෝ ඔවුන්ගේ ධජ සහ ලාංඡන රැගෙන හමුදාව පිරිවරා ගෙන පෙරහැරට එක් වූහ. වර්තමානයේ එය දළදා මාලිගාවේ නිලධාරීන් සහ ගං දහයේ විදානෙලා ඇතුළු ප්‍රාදේශික සුළු නිලධාරීන් පිරිසකට සීමා වී තිබේ. ඉහත දැක්වුණ අවධියට වඩා වර්තමානයේ දළදා පෙරහැර නර්තනාංග රැසකින් සමන්විත ය. වෙස් නැටුම් ආදි විචිත්‍රාංග රැසක් එයට එක් වී තිබේ.

දළදා මාලිගාවේ නැකත් මොහොට්ටාල විසින් නියම කරනු ලබන සුබ මොහොතින් 'කප් සිටුවීමෙන්' පෙරහැර ආරම්භ වෙයි. කප් සිටුවීම යනු සතර දේවාලයේ පිරිසක් ඇසළ මස අමාවක දිනට දින කිහිපයකට පෙර පල නො හට ගත් කොස් ගසකට පුද පූජා පවත්වා එහි අරක් ගත් දෙවියෙක් වේ නම් ඉවත්ව යන ලෙස ආයාචනා කොට ගස කපා, එහි කඳෙන් රියන බැගින් දිගැති කොටස් සතරක් කපා ගෙන දේවාල සතරට බෙදා ගෙන පෙරහැරින් ගෙන ගොස් දේවාල භූමියෙහි සිටුවීම යි.

සතර දේවාලයේ කපුවන් දේවාලයට අයත් රන් ආයුධ කප වටා වැඩම කරවන, කුඩ, කොඩි, සේසත්, දවුල්, හොරණෑ සහිත පෙරහැර, 'දේවාල පෙරහැර' ලෙස හැඳින්වෙයි. එය කප් සිටුවූ දින සිට පස් දිනක් සන්ධ්‍යා කාලයේ පැවැත්වෙයි. පස් වන දිනයේ සිවු දේවාලයේ බස්නායක නිලමෙවරුන් ඇතුළු නිලධාරීහු රන්සිවිගෙයක රන් ආයුධ හිඳුවා රන්සිවිගෙය ඇතුපිට තබා පෙරහැරින් අවුත් දළදා මාලිගාව ඉදිරිපිට දේව සංහිඳේ දී දළදා කරඬුව සහිත රන්සිවිගෙය වැඩමවන, මාලිගාවේ ඇතා ප්‍රමුඛ පෙරහැර පෙරටු කර ගෙන පස් දිනක් වීථි සංචාරය කරති. මෙය 'කුඹල් පෙරහැර' නම් වෙයි. පෙරමුණේ රාල, ගජනායක නිලමේ, කාරියකරවන රාල, දියවඩන නිලමේ ආදි නිලධාරීන් ද කසකරුවන්, කොඩි, සේසත්, පන්දම් දරන්නන්, පාවඩ එළන්නන්, දවුල්, බෙර, හොරණෑ ආදිය වයන්නන්, නැට්ටුවන්, පන්තේරුකරුවන් ආදීන්ගෙන් මේ පෙරහැර සමන්විත වෙයි.

සතර දේවාලයන්හි දේවාභරණ වැඩමවන වාහන (රන් දෝලි), කුඹල් පෙරහැර ආරම්භ වී පස් වන දිනයෙහි පෙරහැර අගට එක් කෙරෙයි. ‘රන් දෝලි පෙරහැර’ නමින් හැඳින්වෙන්නේ එය යි. දළදා පෙරහැරේ කූටප්‍රාප්තිය ලෙස සැලකිය හැකි මෙම පෙරහැර හේවිසිකරුවන් හා හොරණෑකරුවන්, නැට්ටුවන්, අලි ඇතුන් ආදීන්ගෙන් ප්‍රමාණාත්මකව කුඹල් පෙරහැරට වඩා විශාල වන අතර ම විචිත්‍රවත්භාවයෙන් ද අනූන ය. මෙය ද දින පහක් මුළුල්ලේ පැවැත්වෙන අතර අවසාන දින දෙකෙහි පෙරහැර අතිශය අලංකාරවත්ව පවත්වනු ලැබේ. කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජ සමයට පෙර ඇත් පෙරහරේ එක් පසෙකින් රන් දෝලි ගෙන යෑමේ සිරිත පැවතිය ද රජුගේ නියෝග පරිදි එය පෙරහැරේ අගට එක් වූ බව කියැවේ.

රන් දෝලි පෙරහැරේ පස් වන දින රාත්‍රියේ පෙරහැර අවසානයේ අස්ගිරි විහාරයේ ආදාහනමළු විහාරයෙහි කරඬුව චාරිත්‍රානුකූලව තැන්පත් කෙරෙයි. පසුදා අලුයම සතර දේවාල පෙරහැර ගැටඹේ තොටේ දිය කැපීමට එක් වෙයි. දිය කැපීම සුර අසුර යුද්ධයේ දී අසුරයන් මැරූ කඩු සුරයන් විසින් සේදීම සංකේතවත් කරනු ලබන බවට මතයකි. ඒ පිළිබඳ අනෙක් අදහස වන්නේ ගජබා රජු සමග සොළී රටට ගිය නීල මහා යෝධයා සිය යගදාවෙන් ගසා මුහුදු දිය දෙබෑ කළ අයුරු දැක්වීමට දිය කැපීම සිදු කෙරෙන බවයි. දේවාලයවල කපු මහත්වරු ගඟ මැදට ගමන් කර පෙරහැරට සිටුවූ කප සහ ගිය වර්ෂයේ ලබා ගත් ජලය ගං ජලයට එකතු කරති. ඉන් පසුව රන් කඩුවෙන් ගඟ දිය දෙබෑ කර කෙණ්ඩියට ගන්නා ජලය පෙරහැරින් ගෙන එනු ලැබේ. දිය කැපීමෙන් පසු මහනුවර ගණ දෙවි කෝවිලට පැමිණෙන මෙම පෙරහැර එහි දී නැවතී පුද පූජාවල නිරත වෙයි. සවස් වරුවේ දළදා පෙරහැර අස්ගිරි විහාරයේ දී සූදානම් වන අතර නියමිත වේලාව හඟවන වෙඩි හඬ අනුව සිවු දේවාල පෙරහැර ද එක් වී වීථි සංචාරය කොට සුබ මොහොතින් දළදා මාලිගයට ප්‍රවිෂ්ට වෙයි. සිවු දේවාල පෙරහැර ඒ ඒ දේවාල කරා යයි. මෙය ‘දවල් පෙරහැර’ නම් වෙයි. මින් පසු දින හතක් විෂ්ණු දේවාලයේ ‘වලියක් නැටුම’ නමැති ශාන්තිකර්මය සිදු කෙරෙන අතර සත් වන දිනයේ වස් දොස් හැරීම සඳහා වන ‘ගරා යක් නැටුමෙන්’ පෙරහැර හා සම්බන්ධ කටයුතු අවසන් කෙරෙයි.

අතීතයේ සිට මේ දක්වා විවිධ වෙනස්කම්වලට භාජනය වෙමින් පවත්වා ගෙන ආ නමුදු දළදා පෙරහැර ගමන් කිරීමේ සාම්ප්‍රදායික අනුපිළිවෙළක් ද දක්නට ලැබේ. එකී පෙළගැස්මේ තිබෙන සමහර පෙරහැර අංගවල සංකේතාත්මක අර්ථ ද ඇති බවට අදහසක් පවතී. නියඟයෙන් හා දුර්භික්ෂයෙන් රට ආරක්ෂා කර ගෙන රාජ්‍ය විචාරීම පාලකයාගේ යුතුකමකි. ඒ සඳහා ජලය අත්‍යවශ්‍ය ය. වැස්සට අධිපති ඉන්ද්‍ර දෙවියන්ගේ නියෝජිතයා ලෙස රජතුමා මේ සියල්ල සංකේතාත්මකව ඉටු කරයි. කප් සිටුවීම, දිය කැපීම ආදිය ජලය හා සම්බන්ධ සංකේතාත්මක කාර්ය සේ සැලකේ. එනිසා ම දළදා පෙරහැර ජලය ආශ්‍රිත උත්සවයක් ලෙස ද සැලකෙයි. වැස්ස ආශ්‍රිතව කෙරෙන විදුලි කෙටීම කස පිපිරවීමෙන් සංකේතවත් කෙරෙයි. ඉන්ද්‍ර දෙවියන්ගේ වැසි වලාකුළු මෙන් ම රජුගේ ශක්තිය ද අලි ඇතුන්ගෙන් සංකේතවත් කෙරේ. සාමාන්‍ය ජනයාගේ සහභාගිත්වයෙන් කෙරෙන පෙරහැරවල දී අලි ඇතුන් වෙනුවට ගවයා යොදා ගැනීම දැකිය හැකි ය. නවගමුව පත්තිනි දේවාලයේ ඇසළ පෙරහැර ඊට නිදසුනකි. හෙණ හඬෙහි දෝංකාරය සිහි ගැන්වීමට බෙර හඬ යොදා ගැනෙන බව පිළිගැනේ.

මුල් යුගයේ ඇසළ පෙරහැරෙහි අසිරිය හා සැරසිලි චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර පිළිබඳව දේශීය මූලාශ්‍රයවල මෙන් ම ෆාහියන්, හියුං සාං ආදීන්ගේ දේශාටන වාර්තාවල ද සඳහන් වේ. රොබට් නොක්ස්ගේ ලංකාව පිළිබඳ ග්‍රන්ථයෙහි සහ බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ උඩරට සංචාරයක යෙදුණු වෛද්‍ය වයිටර් හෝප් ඉදිරිපත් කළ වාර්තාවල කප් සිටුවීමේ පටන් ගෙවදීම දක්වා වූ සියලු විස්තර ඇතුළත් කර ඇත. ජෝන් ඩේවි, විල්හෙල්ම් ගයිගර්, හර්බට් කුෂ්මාන් ආදීන්ගේ ලේඛනවල ද ඇසළ පෙරහැර පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් ය. විලියම් ලිට්ල්මාන් නැමැත්තා ඇසළ පෙරහැර චිත්‍රයට ද නඟා ඇත.

විදේශිකයන්ගේ ඇසින් දුටු සාක්ෂිවලට අමතරව **මහාවංසය, දීපවංසය, දාඨාවංසය, පූජාවලිය, දළදා සිරිත, දළදා පූජාවලිය, දළදා වතුර, එළු දළදා වංශය, දළදා පුවත, දළදා වරුණ** ආදි ග්‍රන්ථවල ද ඒ ඒ අවධියේ දළදා පෙරහැර පැවැත්වූ ආකාරය පිළිබඳ තොරතුරු රැසක් ඇතුළත් ය.

අවබෝධය

1. මුල් යුගයේ ඇසළ පෙරහැර සමන්විත වූයේ කුමන දේවාලවල පෙරහැරවලින් ද?
2. ‘කප් සිටුවීම’ යන්නෙන් අදහස් කෙරෙනුයේ කුමක් ද?
3. දළදා මාලිගාව ආශ්‍රිත උත්සවවලට අවශ්‍ය සියලු නැකැත් සකස් කරන ලද්දේ කවුරුන් විසින් ද?
4. දළදා පෙරහැරෙහි ගමන් ගත් අලි ඇතුන්ගෙන් සංකේතවත් වූයේ කුමක් ද?
5. ‘රන් දෝලි පෙරහැර’ යනු කුමක් ද?

වචන වෙන් කොට ලිවීම

විශේෂණ පද

යමක් වර්ණනා කිරීම, විස්තර කිරීම, ස්වභාවය දැක්වීම සඳහා භාවිත කරන පද ‘විශේෂණ පද’ යි. ඉන් වර්ණනා වෙන පදය ‘විශේෂ්‍ය පදය’ යි.

උගත් විචාරකයා **සියලු සාහිත්‍ය** නිර්මාණ **මධ්‍යස්ථව** විවේචනය කරයි.

ඉහත වාක්‍යයේ ‘විචාරකයා’ යන නාම පදයට ‘උගත්’ යන විශේෂණ පදයත් ‘විවේචනය කරයි.’ යන ක්‍රියා පදයට ‘මධ්‍යස්ථව’ යන විශේෂණ පදයත් යොදා ඇත. නාම පදයකට මුලින් යෙදෙන විශේෂණ පද ‘නාම විශේෂණ’ ලෙසත් ක්‍රියා පදයකට මුලින් යෙදෙන විශේෂණ පද ‘ක්‍රියා විශේෂණ’ ලෙසත් හැඳින්වේ.

මෙම කවර විශේෂණයක් වුව ද ලේඛනයේ දී වෙන ම පද ලෙස වෙන් කොට ලිවීම රීතිය යි. එහෙත් විශේෂණය විශේෂ්‍යය හා එක් කොට ලිවීමේ සම්ප්‍රදායක් ද පවතී.

රතු මල	රතුමල
උණු වතුර	උණුවතුර
භූ චලන	භූචලන
භූමි කම්පාව	භූමිකම්පාව

උපසර්ග

උපසර්ගයක් නිතර ම නාම පදයක හෝ ක්‍රියා පදයක මුලට එකතු වන්නකි. එනිසා උපසර්ග වෙන ම පදයක් ලෙස ලේඛනයේ නො යෙදෙයි.

අතිදක්ෂ ලෙස **අභි**ධර්මය දෙසූ **අනු**නාහිමියන්ට දායකයෝ දහම් පඬුරු **පිළි**ගන්වති.

මෙහි අතිදක්ෂ, අනුනායක, අභිධර්මය, පිළිගන්වති යන පදවල අති, අභි, අනු, පිළි යන උපසර්ග දක්ෂ, නායක, ධර්මය, ගන්වති යන පද සමග එක්ව යෙදී ඇත.

ප්‍රත්‍යය

අර්ථවත් නාම පදයක් හෝ ක්‍රියා පදයක් සෑදෙන්නේ ප්‍රකෘතියට ප්‍රත්‍යයක් එක් වීමෙනි.

නාම පදයක නම් ශබ්ද ප්‍රකෘතියකට විභක්ති ප්‍රත්‍යයක් ද, ක්‍රියා පදයක නම් ධාතු ප්‍රකෘතියකට ක්‍රියා ප්‍රත්‍යයක් ද එකතු වෙයි.

මෙසේ ප්‍රත්‍යයක් ප්‍රකෘතියකට එක් වීමෙන් මිස වෙන ම පදයක් ලෙස භාවිත නො වෙයි.

මිනිස්+ආගේ > මිනිසාගේ

මෙහි ‘ආගේ’ යන ප්‍රත්‍යය ‘මිනිස්’ යන්නට එකතුව මිස වෙන ම නො යෙදේ.

කර+යි > කරයි

මෙහි ‘යි’ යන ප්‍රත්‍යය ‘කර’ යන්නට එකතුව මිස වෙන ම නො යෙදේ.

ලිඛිත අභ්‍යාස

1. i. **විශේෂණ පද යෙදූ වචන පහක් පාඩමෙන් උපුටා දක්වන්න.**
   ii. **පහත දැක්වෙන වචනවලට විශේෂණ පද යොදා ලියන්න.**
   ළමයා, දෙමාපියන්, රියදුරා, ලේඛකයා, පොත, කරයි, නටයි, සිනාසෙයි, ලියයි, දුවයි
2. i. **පහත දැක්වෙන උපසර්ග යොදා වචන සාදන්න.**
   පර, සු, දු, සං, දුෂ්, නිර්, අධි, වි, ප්‍ර
   ii. **පහත දැක්වෙන පදවල ඇති උපසර්ග යටින් ඉරි අඳින්න.**
   නිශ්ශබ්ද, අතිරස, සන්නිවේදනය, පබල, අවමානය
3. **ප්‍රකෘති හා ප්‍රත්‍යය එක් කොට ලියන්න.**
   බලු+ආ, රිළා+ආ, මිනිස්+ආගේ, පොත්+වල, ගස්+එන්,
   කර+මි, දුව+ති, නට+මින්, බල+මු, ලිය+හි